

RUSIJOS FEDERACIJOS EKONOMINĖ RAIDA 2009 M. SAUSIO – SPALIO MĖNESIAIS

(trumpa apžvalga remiantis Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerijos duomenimis)

Preliminariais Rusijos ekonominės plėtros ministerijos vertinimais, šalies **BVP** per sausio – spalio mėnesius, lyginant su tuo pačiu 2008 metų laikotarpiu, sumažėjo 9,6 procento (spalį, lyginant su 2008 m. spalio mėnesiu – 8,1%). Atmetant kalendorinį ir sezoninį faktorius, nuosaikus ūkio augimas stebimas jau nuo birželio: rugsėjį augimas siekė 0,8 procento, spalį – 0,3 procento. Augimo sulėtėjimą visų pirma nulėmė apdirbamosios pramonės produkcijos gamybos sumažėjimas, o didžiausią teigiamą įtaką BVP augimui turėjo žemės ūkis, naudingųjų iškasenų gavyba bei prekyba.

Ekonomikos smukimas trečiąjį šių metų ketvirtį, lyginant su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, sudarė, preliminariais Rusijos statistikos tarnybos duomenimis, 8,9 procento, tačiau, lyginant su antruoju 2009 metų ketvirčiu BVP išaugo 13,9 procento. Atmetant sezoninę įtaką, III šių metų ketvirtį ekonomikos augimas siekė 1,1 procento, o nuosmukis I ir II ketvirčiais – atitinkamai 6,7% ir 0,9%.

Jei rugsėjį padėtis Rusijos **pramonėje** vis dar nežymiai gerėjo, tai spalį vėl sustiprėjo jos smukimo tendencijos. Lyginant su 2008 m. spalio mėnesiu, šalies pramonėje 2009 m. spalį pagaminta 11,2 procento mažiau produkcijos (nuosmukis rugsėjį – 9,5%), o nuosmukis per dešimt pirmųjų šių metų mėnesių sudarė 13,3 procento. Atmetant sezoninį ir kalendorinį faktorius, po teigiamo augimo birželio – rugsėjo mėnesiais spalį fiksuotas gamybos smukimas 1 procentu. Kaip ir anksčiau, didžiausias gamybos mažėjimas stebimas apdirbamosios pramonės sektoriuje - gamyba spalį, lyginant su tuo pačiu mėnesiu prieš metus, sumažėjo 17,5 procento (rugsėjį – 13,4%), o pagal pirmųjų dešimties šių metų mėnesių rodiklius nuosmukis, lyginant su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, siekia 18,9 procento. Prasčiausi spalio mėnesio rodikliai fiksuoti mašinų ir įrangos gamybos (-48%), transporto priemonių gamybos (-36,8%), elektros įrangos ir elektroninės aparatūros bei optinių prietaisų gamybos (-24,8%) srityse.

Spalį, lyginant su tuo pačiu mėnesiu prieš metus, **žemės ūkio** gamyba išaugo 4,8 procento, tačiau augimas spalio ir rugsėjo (6,7%) mėnesiais dar nekompensuoja praradimų liepą ir rugpjūtį – skaičiuojant nuo metų pradžios, žemės ūkyje pagaminta 0,1 procento mažiau, nei per tą patį laikotarpį 2008.

Spalio duomenys leidžia pastebėti lėtėjantį **investicijų** paklausos smukimą. Atmetant sezoninį ir kalendorinį faktorius, investicijų į pagrindinį kapitalą augimas spalį, lyginant su rugsėju, siekė 0,3 procento (rugsėjį – 0,1%). Nepaisant to, atsilikimas nuo praėjusių metų tebėra labai ženklus - per sausio – spalio mėnesius investicijos į pagrindinį kapitalą, lyginant su 2008 metų tokiu pačiu laikotarpiu, sumažėjo 18,8 procento, o lyginant 2009 m. spalį su 2008 m. tuo pačiu mėnesiu – 17,9% (rugsėjį - 18,6%). Investicijos į statybas, lyginant pirmuosius dešimt metų mėnesių su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, sumažėjo 18 procentų, tačiau pažymėtinas nuosmukio šioje srityje lėtėjimas spalio mėnesį (palyginus rugsėjo rodiklius su tuo pačiu mėnesiu prieš metus, smukimas siekė 18,3%, spalio – 14,5%; atmetant sezoninį ir kalendorinį faktorius, augimas statybų versle per spalio mėnesį siekė 2 procentus). Spalį priduta eksploatuoti 4,7 milijono kvadratinų metrų gyvenamojo būsto ploto – 1,3 procento daugiau, nei per spalio mėnesį prieš metus (kita vertus, tai dešimtadaliu mažiau, nei per praėjusį rugsėjį). Per sausio – spalio mėnesius priduto eksploatuoti būsto plotas buvo 0,4 procento mažesnis, nei per tą patį laiką prieš metus.

Spalį gyventojų **realios disponuojamos pajamos** išaugo nepaisant darbo užmokesčio sumažėjimo. Lyginant su 2008 metų spalio mėnesiu, jos ūgtelėjo 3,9%, nors vertinant visą sausio-spalio mėnesių laikotarpį – sumažėjo 0,4 procento, realus darbo užmokestis sumažėjo atitinkamai 4,5% ir 3,6%. Kita vertus, atmetant sezoninę įtaką spalį fiksuojamas tiek darbo užmokesčio (0,4%), tiek realių disponuojamų pajamų (5,4%) augimas. Deja, per spalio mėnesį 6,4 procento padidėjo ir darbdavių įsiskolinimas išmokant darbo užmokestį – iki 5406 milijonų rublių 2009-11-01.

Mažmeninės prekybos apyvartos mažėjimas spalį kiek sulėtėjo. Lyginant su tuo pačiu mėnesiu prieš metus, ji buvo mažesnė 8,5 procento, mokamų paslaugų gyventojams suteikta 6,7% mažiau (nuosmukis per sausio-spalio mėnesius sudarė atitinkamai 5,7% ir 4,4% lyginant su tokiu pačiu laikotarpiu 2008 m.). Kita vertus, lyginant su praėjusiu rugsėjo mėnesiu, spalį mažmeninės prekybos apyvarta ūgtelėjo 3,2 procento (atmetant sezoninę įtaką – 0,5 procento).

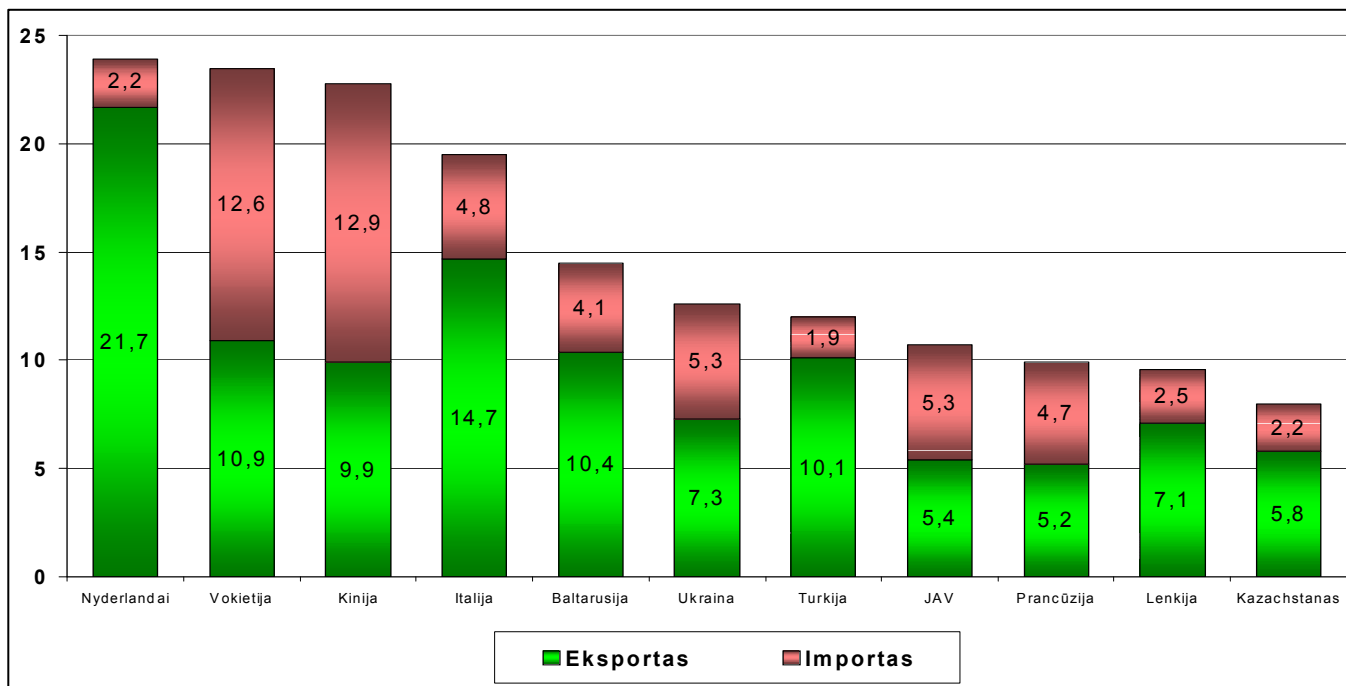
Per spalio mėnesį **vartojimo kainos** nesikeitė (infliacija 0,0%) – kaip ir du mėnesius prieš tai. Iš viso nuo metų pradžios vartojimo kainos išaugo 8,1 procento – 3,5 procentinio punkto mažiau, nei per tokį patį laikotarpį prieš metus. Labiausiai infliaciją sumažino nuosaikesnis, nei praėjusiais metais, maisto produktų kainų augimas – 2009 m. jos padidėjo 5,2 procento, tuo tarpu prieš metus – 13,9%. Spalį, kaip ir 2008 m. rugsėjo – 2009 m. sausio mėnesiais, fiksuotas gamintojų kainų smukimas (2009 m. spalį 0,9%) – nors, skaičiuojant nuo metų pradžios, infliacija šioje sferoje siekė 13,9%.

Rusijos **eksportas** 2009 m. spalį Rusijos banko vertinimais sudarė 30 milijardų JAV dolerių (68% 2008 m. spalio eksporto apimties) ir buvo 2,8 procento didesnis, nei 2009 m. rugsėjį. Iš viso nuo metų pradžios eksportuota prekių už 238,2 milijardo JAV dolerių – 42,3 procento mažiau, nei per tokį patį laikotarpį prieš metus. Nors pasaulinė naftos paklausa smukusi, Rusijos eksportą teigiamai įtakojo išaugusi (per 2009 metus beveik 2 kartus) naftos kaina – spalio mėnesį „Urals“ nafta vidutiniškai kainavo 72,5 JAV dolerio už barelį – apie 8 procentus daugiau, nei rugsėjį. Spalį pradėjo augti ir į Europą eksportuojamų dujų kaina (lyginant su rugsėju - apie 4,4 procento), nors bendrai per 2009 m. sausio – spalio mėnesius dujos vidutiniškai kainavo 25,7 procento mažiau, nei per tą patį laikotarpį prieš metus. Spalį augo ir spalvotųjų metalų kainos (lyginant su 2009 m. rugsėju, vario kaina išaugo 1,5 procento, aliuminio – 2,4%, nikelio - 6%), nors vėlgi, kaip ir dujų, jų kaina vis dar gerokai mažesnė, nei buvo prieš metus.

Importas spalį sudarė 18,7 milijardo JAV dolerių (32 procentais mažiau, nei 2008 m. spalį, bet 6,3% daugiau, nei 2009 m. rugsėjį), nuo metų pradžios – 150,2 mlrd. USD (38,9 procento mažiau, nei per pirmuosius dešimt 2008 metų mėnesių). Labiausiai spalį, lyginant su praėjusiu rugsėjo mėnesiu, augo maisto produktų ir žaliavų jų gamybai įvežimas (9,9%, tame tarpe kiaulienos – 29,2%), chemijos pramonės produkcijos (10,1%, tame tarpe farmacijos produktų – 25%), antžeminio transporto priemonių (9,9%), tekstilės gaminių ir avalynės (14%) importas iš tolimojo užsienio šalių.

Teigiamas Rusijos užsienio prekybos 2009 m. spalio mėnesį **balansas** sudarė 11,3 milijardo JAV dolerių ir buvo panašus, kaip ir 2008 m. spalį (11,6 mlrd. USD), tuo tarpu 2009 m. sausio – spalio mėnesių balansas (88 mlrd. USD) buvo beveik dukart mažesnis, nei per tą patį laikotarpį prieš metus (166,6 mlrd. USD).

Pagrindiniai Rusijos užsienio prekybos partneriai 2009 m. sausio-rugsėjo mėnesiais (įskaitant Baltarusijos duomenis), mlrd. USD

Rusijos Federacijos (įskaitant Baltarusijos duomenis) importo rodikliai, 2009/2008 sausio-rugsėjo mėnesiais

Prekės pavadinimas	2008 m. sausis - rugsėjis		2009 m. sausis - rugsėjis		Vertės pokytis 2009 / 2008, %		
	Mln. USD	% dalis	Mln. USD	% dalis	vertės	fizinės apimties	faktinės kainos
Viso	201957	100,0	114833	100,0	56,9	57,6	98,6
Maisto produktai ir žemės ūkio žaliavos	25741	12,7	20807	18,1	80,8	79,0	102,4
Mineraliniai produktai	6769	3,4	2681	2,3	39,6	54,3	73,0
Chemijos pramonės produkcija, kaučiukas	26561	13,2	19055	16,6	71,7	77,0	93,2
Tekstilė, jos gaminiai ir avalynė	8786	4,3	7112	6,2	80,9	79,1	102,3
Metalai ir gaminiai iš jų	14650	7,3	7518	6,5	51,3	57,3	89,5
Mašinos, įrenginiai, transporto priemonės	106789	52,9	49266	42,9	46,1	44,2	104,4
Kitos prekės	12661	6,1	8394	7,4	66,3

Negalutiniais Rusijos Federacijos finansų ministerijos duomenimis, **federalinio biudžeto deficitas** per sausio – spalio mėnesius sudarė 1506 milijardus rublių, t.y. 4,7% BVP. Biudžeto pajamos per šį laikotarpį sudarė 5788,8 mlrd. rublių arba 18% BVP, o išlaidos – 7294,8 mlrd. rublių arba 22,7% BVP (įskaitant 0,5% BVP išlaidas valstybės skolai aptarnauti). **Valstybės užsienio skola** per spalį sumažėjo 33,7 milijono JAV dolerių iki 38,04 mlrd. USD 2009-11-01, per 2009 m. sausio – spalio mėnesius – 2,535 mlrd. USD (6,25%), o **vidaus skola** per spalį išaugo 100,67 milijardo rublių (5,7%), per pirmuosius dešimt šių metų mėnesių – 364,11 mlrd. rub. (24,3%) iki 1863,94 mlrd. rub. 2009-11-01.

Rusijos **tarptautinės aukso ir valiutų atsargos** per spalio mėnesį išaugo 20,98 milijardo JAV dolerių, rezervai padidėjo ir vertinant visą pirmųjų dešimties šių metų mėnesių laikotarpį – 7,3 milijardo JAV dolerių iki 434,4 mlrd. USD. **Rezervo fondo** likutis 2009-11-01 sudarė 2242,1 milijardo rublių (2009 m. sausio 1 d. buvo 4027,6 mlrd. rub.), **Nacionalinės gerovės fondo** - 2712,56 milijardo rublių (2009-01-01 – 2584,5 mlrd. rub.).

Spalį toliau stiprėjo Rusijos **nacionalinė valiuta**, per mėnesį išaugusi 4,4% JAV dolerio, 2,5% euro, 5,3% svaro sterlingų, 2% Šveicarijos franko ir 3,5% Japonijos jenos atžvilgiu. Skaičiuojant visus pirmuosius dešimt metų mėnesių rublio kursas išaugo 0,4% JAV dolerio ir 3,7% Japonijos jenos atžvilgiu, tačiau tebėra sumažėjęs 6,4% euro, 6,8% svaro sterlingų, 7,9% Šveicarijos franko atžvilgiu (efektyvaus rublio kurso smukimas per 10 mėnesių – 3 procentai).

Per spalį, kaip ir tikėtasi dėl sezoninės įtakos, ūgtelėjo **nedarbas**. Rugsėjo pabaigoje be darbo buvo apie 7,6% ekonomiškai aktyvių gyventojų (apie 5,8 milijono žmonių); oficialiai užimtumo tarnybose užsiregistravę buvo kiek daugiau nei 2 milijonai žmonių, o spalio pabaigoje – 75 tūkstančiais bedarbių daugiau (7,7%). Didžiausias rodiklis per paskutinius 5 metus buvo šių metų vasario mėnesį, kuomet darbo neturėjo apie 9,5 procento ekonomiškai aktyvių Rusijos gyventojų. Ir toliau išlieka stabiliai didelis nepilną darbo dieną dirbančių ar išleistų priverstinių nemokamų atostogų darbuotojų skaičius – jų tebėra apie 1,64 milijono.

Svarbiausi ekonominės plėtros rodikliai (procentais lyginant su atitinkamu praėjusių metų laikotarpiu):

	2008		2009	
	spalis	sausis-spalis	spalis	sausis-spalis
BVP ¹⁾	104,8	107,0	91,9	90,4
Vartojimo kainų indeksas laikotarpio pabaigoje	100,9	111,6	100,0	108,1
Pramoninės gamybos indeksas ²⁾	100,6	104,9	88,8	86,7
Apdirbamoji gamyba ³⁾	100,3	107,0	82,5	81,1
Žemės ūkio gamybos indeksas	117,5	110,5	104,8	99,9
Investicijos į pagrindinį kapitalą	105,3	115,1	82,1 ⁴⁾	81,2 ⁴⁾
Statybos darbų apimtis	105,9	115,6	85,5	82,0
Disponuojamos gyventojų pajamos	103,5	106,5	103,9	99,6
Realus darbo užmokestis	109,7	112,3	95,5 ⁵⁾	96,4 ⁵⁾
Mažmeninės prekybos apyvarta	112,9	115,3	91,5	94,3
Mokamų paslaugų gyventojams apimtys	104,1	105,7	93,3	95,6
Prekių eksportas, mlrd. USD	39,1	412,7	30,0 ¹⁾	238,2 ¹⁾
Prekių importas, mlrd. USD	27,5	246,0	18,7 ¹⁾	150,2 ¹⁾
Vidutinė naftos Urals kaina, USD/barelis	70,5	103,9	72,5	58,3

¹⁾ – Rusijos ekonominės plėtros ministerijos vertinimas.

²⁾ – Agreguotas "Naudingųjų išteklių gavybos", "Apdirbamosios pramonės" ir "Elektros energijos, dujų ir vandens gamybos ir paskirstymo" indeksas, atsižvelgiant į pataisą dėl neformalios veiklos

³⁾ – Atsižvelgiant į pataisą dėl neformalios veiklos

⁴⁾ – Rusijos statistikos tarnybos vertinimais

⁵⁾ – Išankstiniai duomenys

Parengė: *Saulius Valainis*
LR ambasados Rusijos Federacijoje patarėjas